משנה · אחרונים · הגר״א · סדר טהרות

אליהו רבא על משנה ידים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אליהו רבא על משנה ידים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אליהו-רבא-על-משנה-ידים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ה 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ג 5
פרק ג 5
משנה ב 5
משנה ג 6
משנה ה 6
פרק ד 6
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6

פרק א

משנה א

מרביעית נותנין לידים לאחד אף לשנים. אם יש רביעית מים בכלי נותנין אף לשנים ואע"ג דלכל חד בציר ליה מרביעית מ"מ הראשון הואיל ובכלי איכא רביעית מצי שייר ליה מיניה לשני והשני הואיל ואתי משירי טהרה שפיר דמי וכן במחצית לוג כו' אע"ג דליכא רביעית לכל חד:

רבי יוסי אומר כו'. ר"י פליג אשירי טהרה וקסבר רביעית לכל חד בעינן ובתוספתא תנא דלא פליג ר' יוסי אלא לשתי ידיו אבל לידו אחת מודה דשירי טהרה מהני. דתניא רבי יוסי אומר לשתי ידיו צריך שיטול מרביעית לידו אחת אפילו נטל משירי רביעית כשר. והא דאמרי' בשבת (דף ס"ב ב') המזלזל בנט"י אמר רבא לא אמרן אלא דלא משא ידיה כלל אבל משא ולא משא לית לן בה ופירש"י משא ולא משא שאינו רוחץ ומשפשף יפה אלא מעט מים כגון רביעית מצומצם. ולא מיחוורא מאחר דקא משא כי שיעורא דרבנן ברביעית מאי משא ולא משא הוא אלא משא ולא משא הוא כגון דמשא מרביעית שלמה ושייר מיניה לשני כי הא דתנן הכא נותנין לאחד אף לשני והיינו נושא ולא משא הואיל ולא קיהיב כולה רביעית:

מוסיפין על השנים. דתנא רישא מרביעית נותנין לאחד אף לשנים ומחצי לוג שלשה וארבעה ומלוג לחמשה ולי' ולמאה. קתני הכא אם השנים האלו שנטלו משירי רביעית אם לא הגיעו משירי טהרה עד הפרק. יכולין להוסיף מים אחרים. אף שלא באו משירי טהרה ואין בהן רביעית:

ואין מוסיפין על הראשונים. אם הראשוני' שנטלו מרביעית ומחצי לוג ומלוג ולא נתן על הידים כל הרביעית ששיירו ממנו לשנים א"ל הגיעו עד הפרק אין מוסיפין עליהן מים אחרים אלא צריכין ליטול שוב מרביעית שלם או משירי טהרה:

משנה ב

ואין מצילין מיד כלי חרס. גרסינן. כלומר להציל מחמת תוך תוכו:

משנה ג

המים שנפסלו משתית הבהמה. מחמת מרירות דמחמת טיט אפילו בקרקע פסולין ומחמת סרחון אין נפסלין משתית בהמה ועוף וכן אמרינן בירושלמי. שמעון התימני אומר אם נתכוין גרסינן. דצריך כוונה למלאכה אבל בלא כוונה כשרין:

משנה ה

רבי יוסי פוסל בשני אלו. בקוף ובמטה חבית על צדה דלא חשיב להו כח גברא. אבל מודה במניח חבית בין ברכיו דהוי כח גברא. כדתניא בתוספתא ומודה ר"י שמניח חבית בין ברכיו או בין אציליו ונטל שידיו טהורות:

פרק ב

משנה א

נטל לידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה. ור' מאיר מטמא לשני ידיו משטיפה אחת עד שיטול מרביעית הכי גרסינן. כלומר במקום שצריך ליטול רק ידו אחת ונטל מכלי שיש בו רביעית ולא נתן על ידו כל הרביעית אלא שייר הימנו ולא עשה רק שטיפה אחת ידו טהורה ור"מ מטמא אפילו לידו אחת עד שיתן עליו רביעית שלם או שתי שטיפות:
לשני ידיו משטיפה אחת. דברי הכל עד שיטול מרביעית כלומר עד שיטול כל הרביעית שלם או אם שייר הימנו יעשה ב' שטיפות. ומשנה ראשונה ששנה מרביעית נותנין אף לשנים בשתי שטיפות. שלשני ידיו צריך או ב' שטיפות או כל הרביעית:

משנה ג

את הראשונים ואת השניים חוץ לפרק כו'. שיצאו מן הפרק לחוץ וחזרו ליד טמאין שמים הראשונים נטמאו לפנים מהפרק וכשיצאו חוץ לפרק נשארו בטומאתן והמים השניים שיצאו אח"כ חוץ לפרק אינם מטהרים את הראשונים שהמים השניים אין מטהרין אלא עד הפרק ונטמאו השניים בהראשונים וכשחזרו אח"כ ליד לפנים מהפרק טמאה היד מהן:
נטל את הראשונים בידו אחת. כפירוש הרמב"ם:

פרק ג

משנה ב

אין שני עושה שני. אבל מודים חכמים שעושה שלישי לפסול את הקדשים והשתא לרבנן אין הפוסל את התרומה מטמא אלא יד אחת ולקדשים. אבל לתרומה אפילו יד אחת אינו מטמא ולר' יהושע דס"ל שני עושה שני מטמא את הידים אפילו הן מאה וכולן שניות לתרומה:
אין דנין ד"ת מד"ס. ור"י סבר דנין ד"ת מד"ס וגמר מכתבי הקודש שהשני עושה שני. וד"ס הוא כל שלא נכתב בפירוש בתורה אע"פ שהוא הלכה למשה מסיני. וחכמים דהכא

היינו ר"א. ור"א ור"י אזדו לטעמייהו דטהרות (פ"ח) כדפרישנא התם. והיינו דתנן בנזיר (פ"ו ד') אר"ע דנתי לפני ר"א מה אם עצם כשעורה שאינו מטמא אדם באהל א"ד שיהא הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו רביעית דם שמטמא אדם באהל א"ד שיהא הנזיר מגלח על מגעו ועל משאו א"ל מ"ז עקיבא אין דנין כאן מק"ו כשבאתי והרצתי לפני ר' יהושע א"ל יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה. ומה בין ר"א לר"י ור"א נמי א"ל אין דנין כאן מק"ו לפי שהיא הלכה אלא ר"א א"ל אין למדין ק"ו מהלכה כלל ואפילו לא הוה הלכה ארביעית דם אלא אעצם כשעורה שהנזיר מגלח עליו אין דנין רביעית דם הימנו שאין דנין ק"ו מהלכה וכדאר"א הכא אין דנין מד"ס ור"י א"ל יפה אמרת דבעלמא דנין ק"ו מהלכה כדאר"י הכא אלא כן אמרו הלכה שבפירוש אמרו הלכה על רביעית דם שאע"פ שמטמא באהל אין הנזיר מגלח עליו:

משנה ג

רש"א רצועות תפילין אינן מיטמאות כו'. תניא בתוספתא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הנוגע ברצועה טהור עד שיגע בקציצה ר' יוסי אומר משום ר' שמעון הנוגע בקציצה טהור עד שיגע במזוזה. כלומר בפרשיות עצמן:

משנה ה

מפי ע"ב זקנים. גרסינן:

פרק ד

משנה ב

מפי ע"ב זקנים. גרסינן:

משנה ג

אני לא שניתי מסדר השנים. דכתיב בקרא שנה השלישית וכן הששית מעשר עני אבל בכל שאר השנים מעשר שני:

נעשים מעשר עני. נעשים משמע שאף אם ספק הוא בידינו נעשים מעשר עני והיינו דא"ל ראב"ע הרי אתה כמהנן כו' שאתה אומר משום ספק נעשים מעשר עני ודילמא קבעו בה חכמים מע"ש ונמצאת מפסיד נפשות שקובע אתה את השמים:

משנה ד

א"ל ר"ג כו' לא יבא עמוני ומואבי גם דור עשירי. הא דמייתי נמי סיפא דקרא גם דור עשירי היינו משום דבעמון ומואב כתיב עד עולם ובממזר לא כתיב עד עולם. משום דעמון ומואב הוא על דבר אשר לא קדמו והוא אותו הדור שהיה בימי משה בלבד להכי

כתיב עד עולם שלעולם לא יבואו. אבל ממזר לא חלוק כלל והיינו דמייתי ר"ג כולא קרא למימר דלעולם הן אסורין:
סליק מסכת ידים